

İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi
Cilt 2, Sayı 2, 2013, s. 141-156.
www.inijoss.com

TEKİRDAĞ BÖLGESİ ÇİNGENELERİN KENDİ MÜZİKLERİNDE KULLANDIKLARI EZGİ YAPILARININ İNCELENMESİ*

Turan SAĞER

İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bölümü, 44280,
Malatya/Türkiye
turansager@inonu.edu.tr

Ozan EROY

İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Müzik Bölümü, 44280,
Malatya/Türkiye
ozan.eroy@inonu.edu.tr

Özet

Bu araştırmada; Hicaz, Uşşak ve Karıcığar makamlarında Tekirdağ Bölgesi Çingene müziklerinden oluşan on eser, geleneksel Türk Sanat Müziği ses sistemi doğrultusunda incelenmiş, makamlar arasında benzer yapıda ezgisel yapıların olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmada ilk olarak her bir eserin ses saha sınırı belirlenmiştir. Eserlerin ses saha sınırları belirlendikten sonra eserlerde kullanılan perdelerin süre ve frekans değerleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, eserlerin makamsal dizilimini meydana getiren perdelerin toplam süre değerleri, makamsal özelliklerine göre eserlerdeki en fazla süre ve frekans değerine sahip olan perdeler ve benzer yapıdaki ezgisel kalıplar bulunmuş olup araştırmayla ilgili öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Çingene Müziği, Makamsal Müzik.*

*Bu çalışma, Turan Sağer danışmanlığında, Ozan Eroy'un Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalında Yaptığı Yüksek Lisans Tezinden oluşturulmuştur.

THE INVESTIGATION OF THE MELODIC STRUCTURES OF TEKIRDAG GYPYS' USED IN THEIR OWN MUSIC STYLE

Abstract

In this study; ten pieces from Tekirdag region gypsy music, in Hicaz, Uşşak and Karcıgar maqams are analyzed from the point of traditional Turkish maqam music scale system and the existence of the melodic similarities among these maqams are scanned. In the research, the field range of each piece is determined at the beginning. After this step, the duration and the frequency values of all pitches used in these pieces are measured. As a result; the total durations of the pitches forming the modal scales, the pitches that have the maximum duration and frequency values used in the pieces according to their modal properties and similar melodic patterns are identified. The related proposals are also brought forward.

Keywords: *Gipsy Music, Maqam Music.*

1.GİRİŞ

Tarih boyunca sürekli göçebe olarak yaşamış Çingeneler, her ülkede farklı isimlerle anılırlar. İngilizce' de "Gipsy", Rumca' da "Gyphos", İtalyanca' da "Zingari", Romence'de "Tigani", Kafkaslar' da "Basa", Suriye'de "Dom" kullanılan Çingene isimlerinden bazılarıdır (Sager, 2004:1).

Çingeneler dillerinde kendilerine "Romani" derler. "İnsan", "adam" anlamı taşımakta olan kelime, Sanskrit'çe Domba sözcüğünden türetilmiştir (Berger, 2000: 9).

1.1. Tarihte Çingener

Arayıcıya göre (2008:25) Çingener Hint asıllı olup, günümüzde de burada yaşayan Çingenerin Kuzey-Batı Hindistan'ın Rajasthan eyaletinde yaşadığı bilinmektedir.

Bercovici'ye (1928:10) göre; dilbilimcilerin çalışmaları sonucunda Hindistan'ın kuzeybatısında ki bölgede yaşayan insanların konuştuğu dille, Çingenerin konuştuğu dil, gramer yapı ve lehçe bakımından benzerlikler göstermektedir. Ayrıca Çingenerin İndus Nehri yakınında yaşayan "Jat" kabilesi ile akraba olduğunu, günümüzde de Jatlar'la Çingenerin konuştuğu dilin birbirine çok yakın olduğunu ve bu ortak dilin değişikliklere rağmen, Sanskritçe'ye benzediğini belirtmiştir.

Çingenerin Hindistan'dan ayrılışı ile ilgili olarak günümüzde bilinen en eski kayıt Firdevsi'nin "Şehname"(m.s.1000) adlı eseridir. Eserde Çingenerlere çok benzeyen bir kavim olan Luriler'den bahsedilir. Luriler, 4.yüzyılda 12.000 kişiyle Hindistan'ı terk etmiştir (Berger, 2000: 10).

9. yüzyıla gelindiğinde Kuzey Hindistan'da yaşayan Çingener yurtlarını terk ederek İran üzerinden Kafkasya, Rusya, Sibiryaya ve Kuzey Avrupa ülkelerine bir kısmı ise Anadolu üzerinden Suriye, Mısır, Kuzey Afrika ülkelerine göç etmişlerdir (Arayıcı, 2008:28,29).

Son Çingene göçleri ise, 19. Yüzyıl sonları ve 20. Yüzyıl başlarında Avrupa'dan Amerika'ya olmuştur. Bugün dünyada 12 milyonun üzerinde Çingene nüfusunun olduğu tahmin edilmektedir (Sağır, 2004: 2).

Sağır ve Eroy

Anadolu toprakları üzerinde ilk Çingene topluluğuna Bizans kaynaklarında rastlanır. 835 yılında Kilikya’ da bulunan Anavarza kentinde bir Çingene grubunun varlığı tespit edilmiştir (Duygulu, 2006: 19).

Bir başka kaynak ise, Selçukluların Malazgirt Savaşı’nın ardından Anadolu topraklarına girmesiyle birlikte Çingenelerin Anadolu’ya geldiğini, bu bölge üzerinden de Balkanlara ve Avrupa’ya yayıldığını belirtir (Fraser, 2003: 45).

11 ve 12. yüzyıl Bizans belgelerinde ise imparator IX. Konstantinos Mohomas tarafından İstanbul’a getirilen Çingeneler, soyluların katıldığı av partilerinde yaralanan vahşi hayvanları öldürmekle görevlendirilmişlerdir (Duygulu, 2006:19,20).

Rumeli Çingenelerine ait Osmanlı kayıtlarında ise Müslüman ve Hıristiyan Çingenelerden ayrıntılı olarak bahsedilmektedir. Kayıtlardan yola çıkılarak Osmanlıların Balkanları fetihleriyle birlikte buraya getirilen Yörük ve Türkmenlerle birlikte bir grup Çingenenin de bu bölgeye yerleştirilmiş olabileceği ihtimalinde durulur (Yükselsin, 2000: 34).

1.2. Tekirdağ Bölgesinde Yaşayan Çingeneler

Tekirdağ bölgesinde Çingeneler yerleşik düzende yaşamaktadırlar. Yerli halkla iç içe yaşamazlar. Belirli bölgelerde yoğunlaşmışlardır. Yerleşke olarak, merkezde Aydoğdu, Tatalla ve Çiftlikönü Mahalleri, Çorlu’da Kore Mahallesi, Malkara’da Erenler Mahallesi, Şarköy’de Camikebir Mahallesi, Çerkezköy’de Kore Mahallesi, Saray’da Çalay Mahallesi, Hayrabolu’da Aydınlikevler ve Kahya Mahalleri Çingenelerin ikamet ettikleri bölgelerdir.

Tekirdağ Bölgesi Çingenerin Kendi Müziklerinde Kullandıkları Ezgi ...

Meslek olarak müzisyenlik, pazarcılık, sepetçilik, boyacılık, kalaycılık, bohçacılık yapmaktadırlar. Bu meslek gruplarından en fazla dikkat çeken müzisyenliktir. Bölgenin hemen hemen bütün düğünlerinde müzisyen Çingener çalmaktadır. Geçimlerini bu işten sağlayan Çingene sayısı diğer meslek gruplarında çalışan Çingenerden çok daha fazladır. Diğer Çingener ise, düzenli bir işte çalışmadıkları için ekonomik sıkıntı çekmektedirler.

Gündelik yaşantıları, bölge Çingenerinin genelinde aynıdır. Gelecek kaygısından uzak, bağımız ve günlük yaşarlar. Müzik, yaşamlarının vazgeçilmez bir parçasıdır. Hemen hemen her evden bir enstrüman sesi gelir.

Yaşadıkları sıkıntıların başında toplum tarafından aşağı görülme ve ayrımcılık gelmektedir. Yaşamın her alanında ikinci sınıf insan muamelesi görmektedirler. Yaşadıkları problemlere ek olarak, çoğunun sosyal güvencesi yoktur.

Eğitim durumları, çoğunun ilkokul veya ortaokul terktir. Çingene çocukların çoğu okula devamsızdır. Ailelerin ilgisizliği bu konuda ana etkidir. Bunun yanında, son zamanlarda Güzel Sanatlar Liselerinden ve Konservatuarlardan mezun olmuş Tekirdağlı genç müzisyen Çingener de bulunmaktadır.

Çingenerin müzik kültürüyle, yaşadıkları çevrenin müzik kültürü arasında yakın bir ilişki vardır. Bu bağlamda Çingenerin en büyük özelliği, yaşadıkları bölgenin müzikal karakterine hemen uyum sağlayarak kendi müzikal anlayışlarını bölge müziğiyle kaynaştırabilmeleridir. Bunun dışında, yöresel olmayan müzikleri de aynı şekilde kendi müzikal kültürleriyle bağdaştırırlar (Duygulu, 2006: 36).

Sağer ve Eroy

Müzisyen ingeneler, bölgede geçimlerini sadece bu işten sağladıkları için birçok müzik türünü icra etmektedirler. Ağırlıklı olarak Roman Havaları, Rumeli ve Trakya Türküleri, Arabesk ve Türk Sanat Müziği eserleri, repertuarlarında buldukları türlerdendir. Roman Havaları, ingenelerin kendilerine ait olan, 9/8lik ritim yapısında, kendi düğünlerinde ve bölge halkının düğünlerinde icra ettikleri eserlerdir. Rumeli ve Trakya Türküleri, bölgenin folklorik yapısını gösteren eserlerdir. Bu eserleri ingene müzisyenlerin dışında icra eden sayısının az olmasından dolayı, hem icracı, hem de aktaran konumundadırlar. Geriye kalan müzik türlerini ise eğlence mekânlarında icra etmektedirler.

Tekirdağlı ingene müzisyenler yöre halkının düğünlerinde “ince çalgı” olarak bilinen, klarnet, davul, cümbüş, darbuka ve kemandan oluşturdukları gruplarla müziklerini icra ederler. İnce algı grupları asgari olarak klarnet, davul ve cümbüşten oluşur. Kendi düğünlerinde ise bu enstrümanlara ek olarak org ve kanunu da orkestralarında kullanmaktadırlar.

1.3. Problem Durumu

Bu araştırmanın ana problem cümlesi "Tekirdağ Bölgesi ingene müziklerinin ezgisel yapı özellikleri nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir. Bu problemle birlikte araştırmanın alt problemleri aşağıda sıralanmıştır.

1.3.1. Alt Problemler

- Eserlerde kullanılan perdelerin perde frekans ve perde süre değeri yüzdeleri nedir?
- Eserlerde benzer yapılarda ezgisel kalıplar var mıdır?

1.4. Yöntem

Araştırmada, kayıt altına alınan eserlerin, ses frekans değerleri, ses süre değerleri ve ezgi örnekleri bakımından ayrıntılı olarak incelenip betimlenmeye çalışılmıştır. Bu bakımından araştırma betimsel nitelik taşımaktadır.

1.4.1. Verilerin Toplanması

Tekirdağ Bölgesi klarinet icracılarından Yaşar Demirdelen ile bireysel görüşme yapılmıştır. Bu görüşmede Yaşar Demirdelen'in icra ettiği üç farklı makamda 10 eser teybe kaydedilmiştir.

1.4.2. Verilerin Analizi

Perde frekans değerlerinin hesaplanması: Eserde ki her bir perde, tek tek toplanmıştır. Daha sonra her bir perdeye ait olan sayısal değerler toplanarak eserlerdeki perdelerin toplam sayı adedine ulaşılmıştır. Perdelerin toplam sayı adedinin 100'e bölümünden çıkan sonuç en küçük yüzdesel değeri göstermiştir. Her bir perdenin sayı adedi toplamı, %1'lik değerle çarpıldığında perdelerin frekans değerlerinin yüzdesel oranlarına ulaşılmıştır.

Perde süre değerlerinin hesaplanması: 32'lik notaya 1 birim, 16'lık notaya 2 birim, 8'lik notaya 4 birim, 4'lik notaya 8 birim, 2'lik notaya 16 birim ve 1'lik notaya 32 birimlik değerler verilmiştir. Her bir perdeye ait farklı birimlerdeki süre değerleri toplanarak eserdeki perdelerinin toplam süre değerine ulaşılmıştır. Eserdeki toplam süre değerinin 100'e bölümünden çıkan sonuç en küçük yüzdesel değeri göstermiştir. Her bir perdenin toplam süre değerini gösteren sayısal değerler %1'lik değer ile çarpılarak, perdelerin süre değerlerinin yüzdesel oranlarına ulaşılmıştır.

II. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde verilerden elde edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

2.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

2.1.1. Kürdi Makamındaki Eserler: Çalışma için derlenen Kürdi Makamına ait beş eserin perde-frekans ve perde-süre değerleri incelenerek aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 1: Kürdi Makamındaki Eserlerin Perde ve Frekans Yüzdeleri

Perde Adı	Sezen		Elma Attım Denize		Tepecikli		Biber Ektim		Serpil	
	Perde Frekans%	Perde Süre%	Perde Frekans%	Perde Süre%	Perde Frekans%	Perde Süre%	Perde Frekans%	Perde Süre%	Perde Frekans%	Perde Süre%
Hüseyini			2,12	1,84						
Åşiran										
Rast	4,32	1,96	2,12	1,84	2,12	0,98	1,05	0,48	0,52	0,24
Dügah	15,12	13,23	14,84	14,26	10,6	7,60	11,55	12,96	7,08	11,04
Kürdi	21,60	17,15	25,44	18,86	15,90	15,19	11,55	11,52	12,76	10,56
Buselik									1,04	0,48
Çargah	20,52	36,75	29,69	33,58	16,96	13,97	14,70	10,56	14,56	14,64
Nim Hicaz	2,16	1,96	20,14	23,46	7,42	7,35	3,15	1,44		
Neva	18,36	15,19	5,30	6,90	16,96	15,19	11,55	10,08	11,44	14,4
Nim Hisar									2,60	3,12
Hüseyini	11,88	10,29			23,32	21,07	10,5	12,96	23,92	24
Acem	5,40	2,94			14,84	14,7	11,55	15,84	15,60	9,60
Gerdaniye	1,08	0,49			4,24	4,41	14,70	16,32	4,68	3,60
Muhayyer							7,35	5,76	4,68	7,92
Sümbüle							2,1	2,88	1,56	0,48
Tiz Çargah									0,52	0,24

Tablo 1'e bakıldığında;

- “Sezen” isimli parçada; en fazla perde frekans ve perde süre değerine sahip olan perdeler, dügah, kürdi, çargah ve neva perdeleridir. Bu perdeler kürdi makamın dörtlüsünü oluşturmaktadır.

Tekirdağ Bölgesi Çingenerin Kendi Müziklerinde Kullandıkları Ezgi ...

- “Elma Attım Denize” adlı oyun havasında; Dügah, Kürdi, Çargah ve Neva perdeleri, perde frekans ve perde süre değerleri bakımından ez fazla kullanılan perdelerdir. Makamın yedeni olan Rast perdesi, Hüseyini Aşiran perdesi ile birlikte en az kullanılan perdedir.

- “Tepecikli” ‘de; Geleneksel Türk Müziği Kuramında Kürdi Makamının merkezleri olan Dügah(durak) ve Neva(güçlü) perdeleri frekans değeri bakımından, Hüseyini ve Çargah perdelerinden daha az kullanılmışlardır.

- “Biber Ektim Tarlaya” isimli eserde perde frekans ve perde süre değeri bakımından en çok kullanılan perdeler; Dügah, Kürdi, Çargah, Acem ve Gerdaniye perdeleridir.

- “Serpil” isimli eserde; Hüseyini perdesi %23,92 frekans değeri ve %24 süre değeri oranlarıyla en fazla kullanılan perdedir. Makamın yedeni Rast ve Tiz Çargah perdeleri eserde en az kullanılan perdelerdir.

2.1.2. Hicaz Makamındaki Eserler: Çalışma için derlenen Hicaz Makamına ait beş eserin perde-frekans ve perde-süre değerleri incelenerek aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 2: Hicaz Makamındaki Eserlerin Perde Frekans ve Perde Süre Yüzdeleri

Perde Adı	Gül Ali		İllede Roman Olsun		Soma Karşılması	
	Perde Frekans%	Perde Süre%	Perde Frekans%	Perde Süre%	Perde Frekans%	Perde Süre%
Rast	1,51	0,84	3,32	4,32	3,8	2,66
Düğah	17,44	18,9	21,58	16,2	13,68	17,36
Dik Kürdi	22,71	18,9	24,9	14,04	16,72	14,98
Nim Hicaz	25,74	25,2	29,88	27	18,28	18,9
Neva	28,76	30,24	25,73	22,68	19,38	17,08
Hüseyini	3,79	5,88	14,94	11,88	10,64	6,3
Acem			4,15	3,96	3,8	1,68
Eviç					1,9	1,12
Gerdaniye					4,18	3,08
Sümbüle					5,7	5,04
Muhayyer					0,38	0,14
Tiz Buselik					0,38	0,14

Tablo 2'ye bakıldığında;

- “Gül Ali” isimli eserde hicaz makamının merkezleri olan Dügah (karar) ve Hüseyini (durak) perdeleri süre ve perde frekans değerleri bakımından Neva, Nim Hicaz ve Dik Kürdi perdelerinden daha az kullanılmışlardır.

- “İlede Roman Olsun” isimli oyun havasında; Geleneksel Türk Müziği Kuramında Hicaz Makamının merkezleri olan Dügah (karar), Neva (güçlü) ve Hüseyini (durak) perdeleri süre ve perde frekans değerleri bakımından Nim Hicaz perdesinden daha az kullanılmışlardır.

- “Soma Karşılması” isimli eserde; Dügah, Dik Kürdi, Nim Hicaz ve Neva perdeleri süre ve perde frekans değerleri bakımından en fazla kullanılan perdelerdir.

2.1.3.Karcığar Makamındaki Eserler: Çalışma için derlenen Karcığar

Makamına ait beş eserin perde-frekans ve perde-süre değerleri incelenerek aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 3: Karcığar Makamındaki Eserlerin Perde Frekans ve Perde Süre Yüzdeleri

Perde Adı	Serbest Tulum		Abe Dana	
	Perde Frekans%	Perde Süre%	Perde Frekans%	Perde Süre%
Hüseyni Aşiran	10,08	8,32	1,37	1,52
Rast	3,36	2,6	2,74	2,28
Düğah	17,92	26,52	8,22	9,12
Segah	37,52	25,48	13,7	13,68
Çargah	24,64	18,20	21,92	23,56
Neva	5,60	3,38	10,96	7,6
Hisar	4,48	2,34	2,74	3,04
Eviç	2,24	1,30	4,11	34,0
Gerdaniye	1,12	0,52	5,48	4,56
Muhayyer	1,12	0,52	13,7	18,24
Sümbüle	1,12	0,52	12,33	12,16
Tiz Çargah			2,74	1,52
Tiz Nim Hicaz	0,56	0,26		

Tekirdağ Bölgesi Çingenelerin Kendi Müziklerinde Kullandıkları Ezgi ...

Tablo 3'e bakıldığında;

- “Serbest Tulum” da; Dügah, Segah ve Çargah perdeleri oranla frekans değeri bakımından en çok kullanılan üç perdedir.

- “Abe Dana” isimli oyun havasında; Segah, Çargah, Neva, Muhayyer ve Sümbüle perdeleri frekans değeri bakımından %72,61 oranla en fazla kullanılan perdelerdir. %1,37 oranla, Hüseyini Aşiran perdesi ise parçada en az kullanılan perde konumundadır.

2.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Bulgular

2.2.1. Kürdi Eserlerde Benzer Yapıdaki Ezgisel Kalıplar

Aşağıdaki şekil cetvelinde Kürdi makamındaki eserlerde ortak olarak kullanılan ezgisel kalıplar görülmektedir. Dügah, Kürdi ve Çargah perdeleri bu ezgisel kalıplar içerisinde kullanılan perdelerdir.

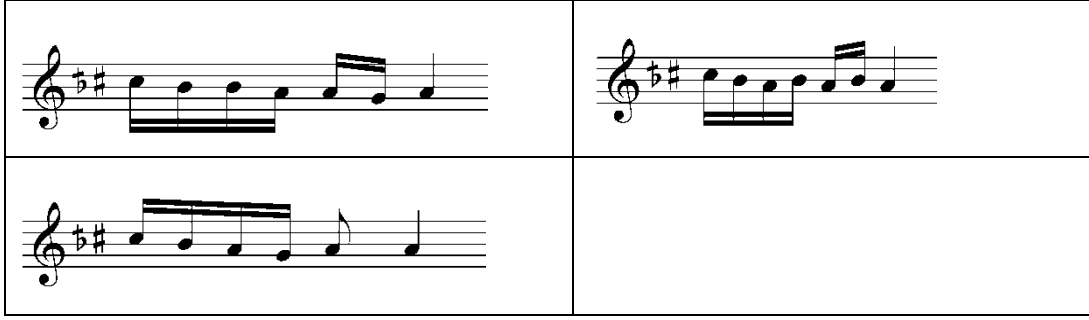

Şekil 1: Kürdi Eserlerde Benzer Yapıdaki Ezgisel Kalıplar

Sağır ve Eroy

2.2.2.Hicaz Eserlerde Benzer Yapıdaki Ezgisel Kalıplar

Şekil 2'de, Tekirdağ bölgesi müzisyen Çingenelerinin Hicaz makamındaki eserlerde çokça kullandığı ezgisel kalıplar görülmektedir.

Şekil 2: Hicaz Eserlerde Benzer Yapıdaki Ezgisel Kalıplar

2.2.3. Karcıgar Eserlerde Benzer Yapıdaki Ezgisel Kalıplar

Aşağıdaki ezgi örnekleri, Hüseyini, Uşşak ve Karcıgar makamlarında 9/8'lik usul yapısında ağır tempoda çalınan eserlerde ortak kullanılan ezgisel kalıplardandır. İcracılar özellikle ağır tempolu eserlerde oyun havasını çalmaya başlamadan önce aşağıdaki ezgisel örnekleri çalarak esere hazırlık yaparlar ve eserin icrasına başlarlar.

Şekil 3: Karcıgar Eserlerde Benzer Yapıdaki Ezgisel Kalıplar

Tekirdağ Bölgesi Çingenelerin Kendi Müziklerinde Kullandıkları Ezgi ...

Aşağıdaki örnek ise yöredeki Çingenelerin Karcıgar makamında en çok kullandıkları ezgisel yürüyüşlerdendir.

Şekil 4: Çingenelerin Karcıgar Makamında En Çok Kullandıkları Ezgisel Yürüyüşü

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

3.1. Sonuç

- Kürdi Makamındaki eserlerde Dügah, Kürdi, Çargah ve Neva perdeleri süre ve frekans değeri bakımından en çok kullanılan perdelerdir.
- Hicaz makamındaki eserlerde Dügah, Neva ve Hüseyini perdeleri süre ve frekans yüzdesi bakımından en çok kullanılan perdelerdir.
- Karcıgar makamında ki eserlerde ise Segah ve Çargah perdeleri süre ve frekans değeri bakımından en çok kullanılan perdelerdir.
- Üç farklı makamda da benzer yapıda ezgisel yürüyüşler vardır.
- Eserlerdeki icralar geleneksel Türk Sanat Müziğinin seyir özelliklerine uygun olarak yapılmıştır.

3.2. Öneriler

- Türkiye genelinde yaşayan Çingelerin, müziklerinin usul, makam ve icra özelliklerine göre incelenip, bölgelere göre olan benzerlik ve farklılıklarının belirlenip Türkiye'deki Çingene müziğinin özellikleri içeren bir kaynak oluşturulması,
- Çingene müziklerinin farklı icracılar tarafından yorumlanarak, Çingene icracılar ile Çingene olmayan icracıların, icrasal fark ve benzerliklerini gösteren bir çalışma ortaya konulması,
- Türkiye'deki Çingene Müzikleri, notaya alınıp derlenerek, bununla ilgili bir repertuar oluşturulması önerilir.

KAYNAKÇA

- ARAYICI, A., Avrupa'nın Vatansızları Çingeler, Kalkedon Yayınları: İstanbul, 2008.
- BERCOVİCİ, K., Story Of The Gypsies, J.J. Little and IVES Company: New York, 1928.
- BERGER, H., Mythologie der Zigenier, Ayraç Yayınevi: İstanbul, 2000.
- DUYGULU, M., Türkiye' de Çingene Müziği, (Birinci Baskı), Pan Yayıncılık: İstanbul, 2006.
- FRASER, A., The Gypsies, Blackwell Publishing: Berlin, 2003.
- SAĞIR, T., Çukurova Bölgesindeki Çingene Müzisyenler ve Ülkemizin Müziksel Yaşantısına Katkıları, Folklor Kurumu, Folklor Dergisi, 2004.
- Yükselsin, İ. Y. "Batı Türkiye Romanlarında Kültürel Kimlik, Profesyonel Müzisyenlik ve Müziksel Yaratıcılık" (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir, 2000.